

САПТА ОЛОХ

ХАҢҢАТ 1931 СЫЛ АЛТЫННЫ 15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

№ 81 (8676).

Оптуорунньук

2001 сый от ыйын 17 күнэ

ХАЙАХСЫТ СИРИГЭР БИИР КҮН

Мутукча сытынан дыргыйбыт күөх сайын барахсан куйааһынан илгийбит биир күнүгэр улууспут кэрэхсээр дьоннордоох, ытык-мааны кырдыабаатардаах, чэбдик олобу биһиринэр чэгин иччаттардаах, үлэни-хамнаһы таптыыр Хайахсыт сиригэр үктэнибит. Бу дойдуга сымдыбатах да ыраатта, бөһүөлэк улааппыта, тупсубута тута харааха бырабылына. Хатын мастар хотун дыахтарды лагларына сизтиһинэр итиргээбитин намнаһан, намчы лабаалара соллолуу суугунаһа тураллар. Линкинэс тиит мастар күөбүнэн көөчүктэнэн бэрт холкутук, дуоспуруннаахтык тутуһан тураллар. От ыйыгар айылба барахсан өссө ситэн-тулсан туругуран, алаастарга, сыһылларга алтан от симэбэ дьэрэкэн ойуунан уйгу күөх быһаанын өссө силигили долгулдуйа үүнүөн үрдүк мэнэ халлаантан абыраллаах утахтаах уу түһэн сир ийэбитин тото-хана угуттаа-батаба ыраатта.

Хайахсыт нэһилиэгин дыахалтатын баһылыгын Иван Иванович Филипповы хонтуораба көрүстүбүт, түбүктээх сырылаах үлэ киһитин, хата, таба тайанны-быт.

ХОДУҤАБА, КҮӨХ СИ- РЭМ КҮРЭБЭР

— Уу хоммут алаастарын үүнүүтэ орто үчүгэй, оттон хордобостоох үрдүк сирдэр үүнүүлэрэ мөлтөх, — диір Иван Иванович от үлэтин туругун туһунан ыйыппыллыгыгар. — Биһиги быйыл 1700 тонна оту оттуур былааннаахпыт, итиннэ бааһынай хаһаайыстыбаларын уонна нэһилиэтиннэни киллэрэн туран. Барыта 19 бааһынай хаһаайыстыбата баарыттан ходуһаба аһара эрэ кирийдэ. Чааһынайдар бөлөх-бөлөх эвөө тэриннэр уонча маршрутунан табыстылар. Ол курдук, Протасовтар дьыа кэргэн «Мараба», Филипповтар «Нуунукуга», Флегонтовтар, Тарасовтар бэрдэгэй дьин сиргэ оттуу бардылар. «Хайахсыт» бааһынай хаһаайыстыбата ордук тэрээһиннээхтик от ыйын 6 күнүттэн «Ту-бааһыга» тахсан охсон, аны пресстэһиниэ турда. Кинилэр от ыйын 14 күнүттэн отторун кэбиһэллэр. Охсуулара 200, муньуулара 100 гектар буолла.

“УТӨ ДЬЫАЛА” ХАМСААҢЫНАН

— Биһиги нэһилиэк “утө дьыала” хамсааһынтан эмиз туора турбаллыт, — диэн баһылык салгыы кэлсиир, — дьон-сэргэ көхтөөхтүк кытталлар. Кэлэр да сылларга өссө үгүс киһи хабыллыаба диэн эрэниэби бабарыллар.

34 метр усталаах, 18 метр кэтиттээх, ону таһынан 18 да 10-наах подсобнайдаах спортивнай саала тутуута сааланан көндөйө бүттэ. Манна Павел Федорович Митин биригээдэтэ үлэлээтэ. Бу күнүгэр Нарюнгиттан арката кэллэ. “Мик Сахам сирэ-XXI-с үйбэ” хамсааһын толоруулаах дирекциятын (И.В.Бочкарев) көмөтүнэн итигэр матырыйаала (полистрол), тимири, лиис, тоһо, электрод абылынына. Онон биригээдэ от үлэтин быһыллар пилорамада маһын хайыт-таран, алтынны ыйга үлэтин түмүктээн государственной комиссияга туттарар сорукаах.

Иван Иванович ханнык бабарар дьыалаба ылыстаһына тийлэр тиздэрин сөбүлүүр киһи. Кини тугу барытын ымыгар-чымпыгар тийэ ааһан-суоттаан, үөрэтэн, билэн баран сабалыыр идэлээх. Өлүөнэ өрүс уута Хайахсыкка кэлэринэн сибээстээн бөһүөлэккэ водопроводтардыллыта “утө дьыала” хамсааһынын биир сүрүн соруға буолар. «Арыылаах» көнүһүтүн, ити биир километртан ордук сир, магистральнай турба тардыллан 70 ка. метр истээх улахан ёмкость, подстанция, носуос олордолланнар итиннэ электроуот киллэриллэн ыалларга уу тийинэхтээх. Итинник водопровод бэрт өрдөөнүтэ аан-наһай Одьулуунга баар буола

сылдыбыта. Ону кырдыабаатар, сааһырбыт өттө өйдүүлэр. Манна Прокопий Семенович Марков, Константин Константинович Аржаков састаалтаах дьобус биригээдэ ылсан үлэлээх сылдыар. Тياتын, биир гектардаах сир, учуутал Алексей Алексеевич Еврафов биригээдэ тэринэн солообут. Турбаларын тарбатан бүтэрбиттэр, Билигин сарыкх көрдүү сылдыаллар. Лежаларын бэлэмнээн ёмкостарын олоруттар. Бөһүөлэккэ барыта 7 км уһуннаах турба наада эбит, итинтэн Билигин сүрүн магистраль киллэрэн туран, 2 км тийэр турба баар. Турба тийэ-батин быһытынан, түһүмэхтээн киллэрэн, маннай үөлээ олоор сүүрбаччэ ыалга ууну ха-чидыйыры былааннаахтар. Бу үлэни балаһан ыйыгар дьэри бүтэрэр сорукаахтар.

Сотурутаарыта улуустаагы ЖКХ управлениетин начальнига В.И.Новгородов кэлэн барбыт. Үлэ үгүс, элбэх өрөмүөн ыһтыллыахтаах. Ол курдук, куулу, балыыһа котельнайдар уларыан биир системага киллэриллэхтээхтэр, онон хонтуораны кытары хаһан улахан теплотрасса тардыллыахтаах. Ол маһын бэлэмнээн Петр Петрович Илларионов биригээдэтэ 200 бэрэбинэни киллэрит, аны бу күнүгэр киллорамара хайыттарары сылдыар. Теплотрасса остуолбатын

маһын эрдэттэн бэлэмнээн сытараллар.

САЙЫННЫ СЫННЬ- АЛАНЫ — КӨДЬҮҮСТЭ- ЭХТИК

Тыа сирин биир саамай ойучу бэлэз сиринэн оскуола буолар. Ханна бабарар оҕону итин, үөрэтин государственной политикага кириһэр. Үүнэр сүһүөх дьобурун сайына-ры, эт-хаан өттүнэн чэбдигирдин манна Хайахсыт кырдыаба оскуолатынан — үөрэх биир кырдыаба кыһатынан ыһтыллар. Билигин сайынны уһун өрөбүл кэмэ буолан, оскуола тизгэнэ теһе да иһийн турдар, оҕо аймах күөх сайыны көдүүстээхтик атаарарын туһугар кыһамнылаах үлэ барбытын биһиги көрөн итэрдидибит. Манна олохтоох ба-лыыһа базатыгар “Кура-дыны” дьин оҕо сайынны сынныалам-чэбдигирдэр лаабыра үлэлиир. Оҕо аймах доруобуйатын тулсара, бөдөргөтөргө үгүс үлэ ыһтыллар. Манна ыал-лы Чакыр нэһилиэгин уонна Хайахсыт бэйэтин өбөлгө сылдыаллар. Күөх суугунунан долгулдуйар, араас өнөөх сибээкилэ-ринэн тырымныыр төрөөбүт айылгаларыгар сууран-көтөн, сибээһэй мөһтөөх салгыныа көмүһэ оонньоон, ыраас ууга дуоһуна сөтүөлээн, сайынны күн эмтээх сар-даналарыгар астына сынныаналлар. Лаабыр на-чальнигынан Светлана Афанасьевна Кузьмина үлүс сылын үлэлиир, кини бэйэтэ олохтоох оскуола психолога. Итээчилэр — Саргылаана Семеновна Я-ловская уонна СГУ студен-ката Светлана Павловна Федулова. Өбөлгө доруо-буяларын медсестэрэ Мария Петровна Поисеева көрөр, оттон миннигэс, то-тоойу астаах Анастасия Васильевна Дорофеева по-вардыыр. Билигин манна-ыгы сезонна 24 оҕо сылды-ар. Арыах хонуктаарыта улуустаагы санэпиднадзор киниттэн кэлэн көрөн-ис-тэн хайбаан барыттар. Та-арыа арыннаахха, респуб-ликада үсүһүнэн регистра-цияламмыт эмтээх күөл

манна, бөһүөлэктэн уонча километр тэйиччи сиргэ ба-ар. Онон лаабырга ол эбэ ууттутан уонна бадараа-нытан аһалан тутталлар, өбөлгө ити эбэбэ илдээн сөтүөлэтэллэр эбит.

САЙЫЛЫККА

Тыа сирин дьонун өйө-санаата уларыан, сирин көдүүстээхтик, таба туһанар буоллулар. Сай-ылыкка тахсыы, мэчирэни туһаныы сөүлөтатын үрдүктүк туталлар. Кырды-ык даһаны, сайынны ый-дарга сөүһүтүн өлгөм үүт кэлэрин дьон-сэргэ былыр-гыттан билэллэр. Ханнык бабарар нэһилиэккэ холо-бурга сылдыар ыаллар, бааһынай хаһаайыстыбала-ра бааллар.

— Афанасий Алексее-вич Алексеев салайааччы-лаах “Дыллык” бааһынай хаһаайыстыбата ыаннык-тарын уонна субаттарын илдэ сайылыкка тахсыбы-та — диір Иван Иванович. — Оттон “Булуус” бааһынай хаһаайыстыбата (салайааччы Роман Николае-вич Попов) “Үрэх баһыгар”, чааһынайдартан Прокопий Петрович Кондратьев уон-на Игнатий Андреевич Ни-китин дьыа кэргэнинэн «Дьонкудайга» итиннэ «Үрэх Баһыгар» сайылы-ыллар.

АРЫҤ СЫАБАР

Арыҥ сыаһын дьыа-та, булууһа үчүгэй туруктаах-тар эбит. Маастарынан Александра Николаевна Кузьмина, лаборанынан Анастасия Николаевна Платонова, рабочайдары-нан Людмила Петровна Де-нисова, Александра Пет-ровна Филиппова, Сергей Петрович Борисов үлэли-иллэр. Нэһилиэтиннэ күнэ 2,5 тонна үүтү туттарар. Ону үстүү күн субуруччу арылыһыллар, биір күн өрүүлэр. Күнгэ 6-7 дьыаһыгы булууска түһэрэн иһэллэр. Арыылара мунь-улунааһына, ол аата сүүсчэ-кэ дьыаһык буоллаһына, “Чурапчы” ТХПК заводугар киллэрэн туттараллар. Тизээн илдэр транспор-ы үксүгэр бэйэлэрэ көрдөһөн булуналлар. Бааһынай хаһаайыстыбаларыттан са-амай элбэх үүтү “Хайах-

сыт”, “Булуус”, “Дыллык” туттаран иһэллэр, оттон биірдинлээн ыаллартан П.П.Федулова, Е.Е.Денисов, Д.Д.Иванов уонна Е.Н.Кузьмина инники күөһү иһэллэрин сыах үлэһиттэрэ бэлэтииллэр. Манна кымыс онорон испиттэр эбит, ол эрэри, дьон ылбатынан, билигин быстах кэмэ тохтоппуг-тар. Күнгэ 40 литри оноро сылдыбыттар эбит.

ТУМУК ОННУГАР

Дьэ итинник күөх сай-ын быһаһыттан сомсуһа Хайахсыт дьон-сэргэтэ үлэлиин-хамсыы сылдыал-лар. Тыа дьон сөүһүнү итигэрэ итигэригэрэ ула-хан. Биллэн турар, сиртэн аһаан-таннан, сыгыны-ынаһы итэн, аныгы олох көрдөбүлүнэн коопера-циялаһан табаарынай произ-водстваһы сайыннарыах-таахпыт. Ол инниттэн сөүһүбүт аһаанын элбэ-тэр, оттуур ходуһабытын тулсарар үлэни ыһыахта-ахпыт. Нэһилиэк дыахалта-тын баһылыга И.И.Филип-пов дьонун — сэргэтин олобо тулсарын, сайдарын, нэһилиэтиннэ үлэлээх, доху-оттаах буоларын ситиһэр санаалаах. Итиннэ кини тыа сирин сайдыытын чэбдик олобу кытары сибээстиир. Бэс ыйын 21 күнүгэр, нэһилиэк ыһыагар дьон-сэргэ сааһан сайыны көр-сө үөрэ-көтө бырааһыннык-ты сырыттаһарына, Хай-ахсыт сиригэр Саха Рес-публикатын Президеһэ М.Е.Николаев вертолету-нан Өлүөнэ-Туора Күөл водовод объектарын кэ-рийэн көрө сылдьан таа-рыан аасыта. Онон водо-воду тутуу тэтимэ үчүгэйдик баран иһэрин бэлэстээ-тэ. Ол Хайахсыт үлэһит дьонун санааларын кынат-тыыр, үчүгэй сүүрэни, ас-тыныны киллэрэр. Хайах-сыттар хаһан даһаны си-тиспиттэригэр уоскуйба-ка, өссө да быһаарылла илик проблемалары туора-тар туһугар, саһа үйбэ саһалыы өйүөн, эрчимнэ-эх сүрбүнэн туруналлар, үлэлииллэр, олороллор.

Инокентий
ГРИГОРЬЕВ.

УЛУУСКА ОТТООҢУН СВОДКАТА (ОТ ҮЙҮН 16 КҮНҮНЭЭБИ ТУРУГУНАН)

Звено аһсаана	Ол иһиттэн			Техника барыта	Ол иһиттэн						
	Механизированнай	Мех. аһардаах	ат көлө		ДТ-75	ЛТЗ	МТЗ	Т-16, Т-25, Т-40	Синтай	Пресс	Ат көлө
206	6	96	51	240	7	10	144	71	8	2	77

Охсуу (га)	Кэбинин (т)	Ол иһиттэн		
		Табаарыстыба	Бааһ. хаһ-та	Нэһилиэтиннэ
1803	277	—	94	183

Улуустаагы тыа хаһаайыстыбатын управлениета.

Социальной эйгэ

Промышленность

Тытүү

Эргийн

К сведению налогоплательщиков-недоимщиков

М.Г. ДЯЧКОВСКАЯ,
гл. специалист по правовому
обеспечению Инспекции
МНС РФ по Чуралчинскому
улусу, советник налоговой
службы III ранга.

Айтыына

АРДЫГАР БАРЫТА...

Ардыгар барыта олус табыллар,
Оччобуна оҕолуу үөрэбин,
Тула дьоллоһон кынаттаах
Кэриэтэ буолабын.

Ол эрэн, сороҕор,
Ол үөрүүн уһаабат,
Хантан эрэ күөрэйбит
Хоп-сил хоруота
Сирэлийэр кыымы
Самнарыта сынньан
Сүрэххин ытатар...

Сарсыныгар күн эмиэ үүнэр,
Саҥа саһарбаны уматар,
Оччоҕо санаалыын тиллэнгин,
Олоххо эрэллээх төннөбүн.

Ол эрэн эн
Сүтэримэ эрэлгин,
Киһи буолар аналгын
Толороргун умнума.

ТҮҮЛЛЭРИМ

Түүлэрим, таабырын түүлэрим,
Көстөбүт араастык, дыктитик,
Ардыгар кэрэтик, курустук,
Түүлэрим, алыптаах түүлэрим.

Олобум тыргыллар ыллыгын,
Түүлэрим, таайтарар эбиккит,
Ардыгар харыстаан, сүбэлээн,
Ол—эһиги дыктитилээх кистэлгит.

Түүлэрим, кэрэһит түүлэрим,
Миэхэҕэ суолдүтүм курдуккут,
Олоххо дьулуруу уруйдаан
Эһиги эрэли саҕабыт...

ОЛОХ БИИРДЭ БЭРИЛЛЭР

Олох биірде бэриллэр —
Ону бары билэбит,
Кылгас, күлүм олохпут
Сырдык ыраас буолуобун
Дьылҕа хаан ыһаабын
Тыйыс тыына мэхэйдир.

Бэринимэ мэхэйдэргэ,
Быстах көстөр моһоллорго,
Ыгылыһан хаалыма,
Санаабын түһэримэ,
Иннин диэки дьулуруй,
Тихэххэ тийэ дьүккүй.

Өрүү табыллыбат дьиз
Суох буолар хаһан да,
Өйдөө оһу ханна да.

Улууспут хаһыатын 70 сыллаах үбүлүөйүн көрсө

Үс редакторы кытта үлэлээбитим

рын кадрдарын сүүмүрдээһингэ дьиринг сийлээх үлэ барарын, уһуннук үөрэтэн баран үлэс ылаларын бэлэттэри. Ол биллэр ордукардаах этэ.

Мин Николай Петрович педучилищега биіргэ үөрэмиппигинэн үчүгэйдик билэрим. Учуталлаахпыт үһүс сылыгар иккиз биіргэ кэмгэ ылалы оройуоннарга комсомол райкомугар секретардаабыппыт. Араас с а м н а р д а р г а, түмсүүлэргэ биіргэ сылдьар буоларбыт. Кини хэлэн ССКП КК иһинээҕи Үрдүкү партиянай оскула журналыкаа саалаатын үөрэнэн бүтэрэн кэлэбиттэн Чурапчыга "Саҥа олох" хаһыат редакторун солбуйааччынан, редакторунан үлэлээбитэ. Мин редакцияга кэлиэм иннинэ абай партия райкомун пропаганда уонна агитацияга отделын сибидиссэйинэн ананан барбыта.

Биһиги, добоһторо, кини ирдэбиллээх, үрдүк көрдөбүллээх, дьыннээх партиянай үлэһит тахсарыгар саарбаҕалаабыт этибит. Көрдөөһө-нардаабыт, элбэх кэпсээннээбэ, аһаҕас дууһалаабыт. Дьону кытта уопсай тылы түргэнник булара. Киһини бэйэтигэр тардар үтүө добурудаах буолан түргэнник үүнэн иһэн дойдутугар Тааттаҕа баран райисполком председатели солбуйааччынан үлэһит олоһон соһумардык олохтон туораабыта.

Редактор Сидоров Николай Павловичтын уһуннук биіргэ үлэлээбэтэхпит. Кини саҥа үөрэҕи

бүтэрээт Чурапчыга анаммыта. Журналист быһыытынан бэркэ үүнүөх быһыылааҕа да, уһабаҕа, дойдутугар Мэҥэ-Хакаласка көспүтэ. Миниги партия райкомун аппаратыгар ылбытара.

Аҕыйах сыл ааспытын кэһнэ аны редакциябар редакторы солбуйааччынан төһөр буолбутум. Ол кэмнэ хаһыат үлэтигэр улахан опыттаах, Муомаҕа партия райкомун секретарынан үлэһит олоһон ууратыллан, араас оройуоннарга хаһыаттарга үлэлээбит, төрдүнэн Чурапчы киһитэ Чичигинаров А.Е. редактордуйар.

Афанасий Евстафьевич хаһыатчыт быһыытынан олус кыахтаах этэ. Киниттэн киһи үөрэнэргэ элбэх буолара. Элпит тылыгар турмутуо уонна онук ирдэбиллээх салайааччы быһыытынан өйдөбүл хаалбыт. Ол гынан баран, киһини эрэммэт, ыган-түүрэн да туран бэйэтэ элпитин олоххо киллэртээр сөһчото суох үлэс-

сөһүлүүр. Ону хаттаан талларан, түүһүнэри курдат үлэлэтигэртэн улаханник астынар быһыылааҕа. Итинтэн, билгитин көрдөххө, хаһыат хайдах эрэ биіргэ хаһыатка киіргэ курдук буолан хаалбыта.

Кини кэһниттэн хаһыат үлэтигэр идэтигэрт, эдэр, аныгылыы өйдөөх-санаалаах үлэһиттэр кэлэһнэр хаһыат ис хоһооно кытта уларыһан барбыта. Бэһээт көһүлэ чопчуланан, айар үлэһит бэйэтин санаатын аһаҕастык, кэтэмсэһи-дээбэккэ суруйар буолуута ситиһиллэнэ.

Кэһин пенсияга тахсарбар редакторынан Макаров Нюргустан Егорович кэлэн хаалбыта. Кини урут биһиги хаһыалпытыгар үлэлээбитэ. Кэһин Муомаҕа редактордаабыта. Оһон Афанасий Евстафьевич оһно редакторынан барбыта. Хайдах эрэ эрдэттэн былаһананан редактордар оһнуларын атаһаһыларын курдук тахсыбыта.

Оһон хаһыатка үлэһит кэһинэрбэр үс редакторга солбуйааччынан сылдьыбытым.

Биһиги үлэһит кэһмитигэр партия райкомун салалтатынан хаһыат эдэр, идэлэригэр бэһини-илээх кадрдарынан хааччылыыта. Биіргэ үлэлээбит кэһини кэһинээҕи сүрүн айар үлэһиттэртэн Степан Попов, Семен Яковлев, Борис Павлов, Петр Оконеһников, Семен Попов, Василий Никифоров билгитин Саҥа информационнай агентствотыгар, Президент Администрациятагар, республика хаһыаттарыгар, "Чолбон" сурунаалга элпиттээх дуһунастарга ситиһиллээхтик үлэһит сылдьаллар. Республикаҕа кэһиник билгиттэр журналистар, суруйааччылар буола үүһмүттэриһэн биһиги, кырдьаҕас көһүөнэ журналистар, кэһин туттабыт.

Биіргэ улуус хаһыатыттан биіргэ кэһинэ үлэлээбит итиһчэ элбэх киһи үүнүүтэ, ханныгын да иһин, үтүө дьыала. Ол хаһыат кадрдары сүүмүрдээһингэ сөһтөөхтүк үлэлээбитин көрдөрөр дии саныһыбын.

"Саҥа олох" хаһыаты билгитин кэһин ирдэбиллэригэр сөһ түбэһиннэрэн уларыта тутан, тас көрүһүн сэргэһитэн, республикаҕа дьһһһһ үлэлээх хаһыаттар аһсааннарыгар киллэриһи — бу бүгүһнү редакционнай-издательскай холбоһук коллективын ситиһитэ. Оһгон айар үлэһиттэр республикатаағы журналистскай бириһимэйэлэриһэн, Правительсво Бочуотунай грамотатынан, Президент Граннарынан бэлэтэһниһлэрэ ордуһ үөрүүлээх, хаһыат 70 сыллаах үбүлүөйүгэр улахан бэлэһин буолар.

Спартак Николаевич ЧИЧИГИНАРОВ,

1975 — 1987 сс. "Саҥа олох" хаһыат редакторун солбуйааччы, тыл, үлэ ветерана.

ХААРТЫСКАҕА: С.Н.Чичигинаров.

Саҥа үүһмүт үйэбэ, төһө да мунутуур сайдыһыны тутуһуппутун иһин, доруобуйабытын көрүһнэрбитин умһуо суохтаахпыт. Нэһилиһиннээ чөлөөх буоларыгар, хаачыһыбалаахтык эмтэһнэригэр төһүү буолар тэһилтэлэр үгүһтэр. Оһортон биіргэһтэриһэн кэһиниги сылларга медицина страховкатын компанияларын ааттааха сөһ. Ол курдук, "Сахамедстрах" компания республикаҕа туһааннаах тиһиккэ үлэлээбитэ биэс сылын туолла.

Компания генеральной директора Семен Березин "Сахамедстрах" XXI үйэһи үлэбэ ситиһиллээх көрсөрүн итиһиннээ учараттаах сылын хайдах түмүктэһитин туһунан ситиһин кэһсээтэ. Ол туһунан бүгүн биһиги биһиннэриһэхпит.

Бу компания республика 436 тыһыһинча олохтооһон страховкалаата, Дьһукуускай куораттан 184 тыһыһинча киһини. Компания биіргэ сүрүн уратыта — нэһилиһиннээ социальнай өтүтүһн хааччылыһыта суох араһатын кытта үлэлээһэр. Оһон страховкалаамыт 66 % — на — оһолор, студенттар, пенсионердар, үлэһтэ суохтар.

"Сахамедстрах" республика 229 эһп тэһилтэтин кытта үлэлээһэр, ол иһигэр Дьһукуускайга 29 тэһилтэһи кытта.

Медицинаҕа өһө рынога сайдар

Бары страховкалаамыттарга булгуччулаах медицинскай өһө полиһа бэриллэр. Мана даһатан Семен Максимович бэлэһитириһэн, дьһон үкүһүгэр полис аһалын, туохха наадалааһын ситэ өйдөөбөт эһит. Ол эрэһи онтухата суох эһп тэһилтэлэрэ көрбөттөрүн билэллэр. Оһон өйдөтөр, быһаарар наада дьһн салайааччы этэр.

Сыллата стандарт олохтоһор. Компания хас биіргэһи страховкалаах киһиһкэ амбулатория-поликлиника көмөтүн 27 көрүһүн итиһиннээ стационарга эмтэһнэргэ 207 көрүһүн эһи боско хааччылар. Биһиги 1 куйока тэһилиһа — 254 солк., хирургияһа — 382 солк., гинекологияһа — 266 солк., педиатрияһа — 287 солк. Медицинскай страховкалааһын киһиһэһиттэн эһп тэһилтэлэрэ страховкалаһыр компанияһа төһө ырыһах хас күн сытан хайдах эмтэһмитин отчуоттуур итиһиннээ үл ылар. Ол курдук, 2000 сылга "Сахамедстрахтан" страховкалаах 500 тыһыһинча киһи эмтэһмитин иһин (470 тыһ. киһи — поликлиникаһа, 70 тыһ. киһи — балыһһаларга) поликлиникаларга, балыһһаларга 390 мөл. солк. аһарыллыбит. Дьһукуускай балыһһаларыгар, поликлиникаларыгар — 161 мөл. солк. Биэс ыһтатыйаһан барар: эһниттэр хамнаһара, эһи-то-

му, сымнаһас инвентары ылыы, ырыһахтары аһылыһын хааччыһы, профилактика. Оһон бюджет татым үбүгэр эһиһи үбүлээһин источниһа буолла. Инниһитин старховка нөһүө медицинаны үбүлээһин уопсай үбүлээһин 70 быһыһыһын ылыа. Бүгүһнү күһнэ 50 % — на тэһнэлэр.

Төлөбүрү оһонор бырааптааһын быһыһыһын, эмтэһинин кэһитир. Оһуоха аһал эһптер-врачтар үлэһиһлэр. Эһптер-тиһа аһсаана эһиһлэр: 1997 с. — 900 эһптер-тиһа, 1998 с. — 1,5 тыһ. эһптер-тиһа, 2000 сылга 10 тыһыһинчаттан тахсыбыт. Компания страховкалаамыт эмтэһин хаачыһыбатыгар бэрэбэркэ ыһтар, граждэннары көмүһкүүр. Итиһиннээ аһаһн страховкалаамыттар бырааптары көмүһкүүр отделеһа араас болпуруоска 2000 сылга 1248 киһи сибээһтэһлит. Үгүс өтүгэр болпуруос страховкалаамыт туһатыгар быһаарыллар, оһоһулуһугэр хороһыу комиссияһанар. 360 түгэһнэ эһп сыһанатын толуйбуттар. Аһһыт сылга медицинскай өһөнү оһоруу хаачыһыбатыгар эһптер-тиһа аһсаана үс төгүл улаатта. Быһаарыллыбит кэһин орто-тугар: хаачыһыбала эһптер-тиһа өһөнү оһоруу, оһоһо суох госпитализация, төһөөһтөөх өһөнү хаачахтааһын.

Кэһиһлэргэ ыһтаравал кэһиһээ 385207,02 солк. тэһнээтэ, ол суума сөрбөһо хаачыһыбата суох өһө бириһиннэлэһин туораһыһа туһуламмыта. Мана даһатан этэһхэ, сөрөһ граждэннар соруйан да үкүһр түбэлтэлэрэ суох буолбатахтар. Оччоһуна компания врачтары көмүһкүүргэ күһэллэр.

Республика врачтарын идэтиһиһлэһин урдэтиһиһ, эһбдигирдэр профилактическай даһалларга үбүлээһиннээ, меһоборудоваһиһи, эһи-тоһу хааччыһыһа ураты болһомтоһу ууар. Бу сылга аһаһн аһһыт сылга 8,7 мөл. солк. ороскуоттамыт.

2000 сый санатыттан "Сахамедстрах" баһа өтүтүһн страховкалааһынна кэһкиллээх программаһы таратыһыны саһалаата. Ити программаһар булгуччулаах страховкалаа көрүлүбүт үрдүк хаачыһыбалаах медицинскай өһөнү эһи төһөбүргэ ыларга кыаһы көрөһлөр.

Профилактика быһыһыһын аһһыт сылга 18 тыһыһинча киһи боско прививка ыларын ситиһлитэр.

"Сахамедстрах" компания аһһыт кэһиһ эрэллээх партнер быһыһыһын эһкиһлэһнэр, республика медицинай өһө рыноһаҕа бизнэһи сыһыһна итиһиннээ бэйэһин өһөтүһ салгыһ сайыһнаһар, кэһтэр дьһн этэһхэ сөһ.

Саргылана ДАНИЛОВА, ("Саҥа сирэ" хаһыаттан).

